

Afdeling Groningen
Natuurhistorisch secretaris
Chris van Houdt
houdtchris@hotmail.com

Excursieprogramma

KNNV afdeling Groningen

Jubileumjaar 2026

Allen alvast gefeliciteerd met het 125-jarige jubileum van onze afdeling. De Landelijke KNNV en onze afdeling zijn even oud. Ik hoop dat we nog lang levensvatbaar zullen blijven, want ik doe graag mee aan activiteiten van de KNNV. Een beetje hulp daarbij van enthousiaste leden kan GEEN kwaad. Het kan interessant zijn de website van de KNNV in de gaten te houden de komende tijd.

Het nieuwe excursieprogramma ligt voor je. Wellicht verwacht je nu een lijst van 125 activiteiten, maar dat is ons nog niet gelukt. Het jaar heeft gelukkig nog heel wat dagen. De leden van de Excursiecommissie zouden dit jaar ook graag minstens 125 leden op excursie willen zien.

Deze keer zijn er wat kilometervretende excursies bij. We hopen dat ze niet afschrikken. Met goed carpoolen moet het toch te doen zijn. Daar krijg je bijvoorbeeld een schitterend uitstapje voor terug naar een oerbos in Duitsland: het Hasbruch. Nu maar hopen dat het weer ons dan meezit.

I.g.v. carpoolen is het gebruikelijk om de kosten te delen. Landelijk is afgesproken dat we **28 cent per km per auto rekenen**. Die kosten deel je dan.

Introducés zijn welkom.

Veel plezier toegewenst tijdens de activiteiten!

December 2025

► Maandagavond 15 december

Bijeenkomst van de Fotowerkgroep in het zaaltje van de Natuurfederatie Groningen voor het bespreken van onze foto's.

Belangstellenden zijn welkom. We starten om 19.30 uur. Adres: Bankastraat 77 Groningen.

Januari 2026 Jubileumjaar

► Zaterdag 10 januari

Excursie Vogelwerkgroep. De werkgroep heeft weliswaar een lijst met bestemmingen voor het hele jaar, maar wil de vrijheid behouden om (eventueel kort voor de geplande datum) wijzigingen aan te brengen. Als je mee wilt met excursies geef het dan per mail door aan de werkgroep. Je wordt op hun verzendlijst gezet. Ongeveer een week van tevoren lees je wat de bestemming is van de excursie en kun je je aanmelden. Men probeert zoveel mogelijk met elkaar mee te rijden.

Opgeven bij: vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

► Zaterdag 17 januari

Jubileum-snertwandeling met snert die vanwege het 125-jarige bestaan van de afdeling betaald wordt door de jarige! Je hoeft niet te wandelen om deze Jubileumsnert mee te eten, zelfs al komen er 125 leden opdagen in dit bijzondere jaar!

Een stukje uit Wikipedia: De **Ennemaborg**, is een borg of buitenplaats in Midwolda. In het Oldambt ontbreken de adellijke voorrechten, omdat de stad Groningen dit gebied al vroeg in handen kreeg. Niettemin speelden de leden van de familie Hora, die de borg bewoonden, een leidende rol in het dorpsleven. In de 19e eeuw werd de Ennemaborg een veenontginningsbedrijf, we zouden dan kunnen spreken over een veenborg. Achter de borg ligt het Midwolderbos, een gereconstrueerd park in barokstijl met aansluitende bospercelen van 2,5 kilometer lang en 300 meter breed. De borg is met het bos sinds 1965 eigendom van stichting Het Groninger Landschap.

Om 10.30 uur beginnen we de wandeling. We verzamelen bij het Koetshuis. Daar komen we om 13.00 uur of iets eerder terug voor de snert, die door vrijwilligers van het Groninger Landschap voor ons wordt klaargemaakt.

Natuurlijk wil men weten met hoeveel leden we komen dus graag op tijd opgeven. Met "op tijd" bedoelen we deze keer **uiterlijk 3 dagen van tevoren, 14 januari**. Geef ook aan of je vegetarische soep wilt eten, of traditionele.

Als je mee wilt rijden naar Midwolda laat dat weten bij de opgave. We proberen het te regelen.

Opgeven bij Chris: houdtchris@hotmail.com

Februari

► Zondag 1 februari

Excursie naar Landgoed De BRAAK. De landschapsstijl is ontworpen door ROODBAARD in 1825.

Wat is er te zien en wat kunnen we op naam brengen?
- een prachtige BERCEAU. Dat is een tunnel van heggen die aan de bovenzijde naar elkaar zijn gegroeid.

- een DOOLHOF: ook weer in originele staat hersteld!

- een prachtig bos met heel oude beuken en eiken.

- een kolonie BLAUWE REIGERS. Die is hier gevestigd

door de inrichting van het nabije natuurgebied "De Onlanden".

Overigens is er een, niet toegankelijke, vleermuiskelder op het terrein.

We ontmoeten elkaar om 11.00 uur voor de ingang (2 stenen zuilen) van De Braak. Net voor het dorp begint ligt er rechts een grasveld waar je de auto kwijt kunt.

Adres: **Hoofdweg 268, 9765 CH Paterswolde.**

Opgave bij Fons Vos: foxboxes@gmail.com (liefst een week van tevoren).

Aan te raden is om je warm aan te kleden en een boterham mee te nemen. (Wellicht kunnen we weer wat warmes drinken in het café van het Drents Museum De Buitenplaats even verder in Eelde.)

► Vrijdag 6 februari

I.v.m. het landelijke jubileum heeft de KNNV-landelijk interessante sprekers uitgenodigd voor na de VV (Vertegenwoordigende Vergadering). Sprekers zijn Theo Briggeman, Koos Biesmeijer, Theunis Piersma, Dik van der Meulen en Jessica den Outer.

Men is bezig de mogelijkheid te creëren voor leden om op de computer mee te kijken. Mocht het lukken dan sturen we een aankondiging na. De datum ligt in elk geval vast. Website van de KNNV: knnv.nl

► Zaterdag 14 februari

Excursie Vogelwerkgroep. De werkgroep heeft weliswaar een lijst met bestemmingen voor het hele jaar, maar wil de vrijheid behouden om (eventueel kort voor de geplande datum) wijzigingen aan te brengen. Als je mee wilt met excursies geef het dan per mail door aan de werkgroep. Je

wordt op hun verzendlijst gezet. Ongeveer een week van tevoren lees je wat de bestemming is van de excursie en kun je je aanmelden. Men probeert zoveel mogelijk met elkaar mee te rijden.

Opgeven bij: vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

► Woensdagavond 25 februari

Lezing Schiermonnikoog door Koos Dijksterhuis. Koos komt vertellen over de zo veelzijdige natuur op en rond Schiermonnikoog. Hij laat er fraaie plaatjes bij zien en houdt het vrolijk. Vogels, planten, schelpen... Die laatste komen veel aan de orde, want zijn recentste boek gaat over schelpen en schelpdieren. Koos schreef meer verhalende non-fictie boeken over diverse vogelsoorten, over natuurwandelen en over Schiermonnikoog. Bekender is hij van zijn zeer korte verhaaltjes over de natuur in dagblad Trouw.

Behalve boeken en columns schrijft Koos vormvaste verzen op rijm, die hij soms in tijdschriften en dichtbundels publiceert en soms naar zijn abonnees mailt. Hij correspondeert met diverse lieden in ollekebolleke-vorm.

Koos groeide op in Amersfoort en studeerde biologie en sociologie in Groningen. Hij woonde daar tot voor kort, al verbleef hij vaak op zijn geliefde eiland Schiermonnikoog. Eerder woonde en werkte hij in Ierland, in Noordwest-Pakistan, in Noord-Brabant en in Haarlem, alvorens hij fulltime schrijver werd. Hij heeft twee kinderen.

Voorproefje:
Plat ollekebolleke

Schaamluizen sterven uit!
Actiegroep opgericht
Dat is broodnodig
Maar niet per se leuk

Want als de spil van het
Platjesbeschermingsfront
Heb ik voortdurend
Ondraaglijke jeuk!

Plaats: Gorechthuis, Hortuslaan 1, Haren
Aanvang: 19.30 uur
Opgeven bij Chris: houdtchris@hotmail.com

Maart

► Zaterdag 14 maart

Excursie Vogelwerkgroep. De werkgroep heeft weliswaar een lijst met bestemmingen voor het hele jaar, maar wil de vrijheid behouden om (eventueel kort voor de geplande datum) wijzigingen aan te brengen. Als je mee wilt met excursies geef het dan per mail door aan de werkgroep. Je wordt op hun verzendlijst gezet. Ongeveer een week van tevoren lees je wat de bestemming is van de excursie en kun je je aanmelden. Men probeert zoveel mogelijk met elkaar mee te rijden.
Opgeven bij: vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

► Zaterdag 21 maart

Excursie De Kleibosch bij Foxwolde

Het enige gebied in Drenthe waar potklei aan de oppervlakte komt en daarom een provinciaal aardkundig monument. In de middeleeuwen hebben de monniken van Aduard hier kloostermoppen van laten bakken. Nu is het een vochtig gebied waar bosanemonen en andere voorjaarsbloeiers groeien. Ook voor paddenstoelen is het een aanrader.

Start : 10.00 uur

Vertrekpunt: bij de boerderij in het zuiden van de Kleibosch.

<https://maps.app.goo.gl/BvM46LsmSkx9gfab9>

Opgave: knnv.groningen@gmail.com

► Zondag 29 maart

Excursie naar Domies Toen

Aan de voet van de Petruskerk ligt Domies Toen. De tuin van de dominee is niet eens zo heel groot, maar bevat o.a. een aardige collectie stinzenplanten, waaronder sleutelbloemen, wilde hyacinten en kerstrozen. Meer informatie, zoals een plantenlijst, is te vinden op hun website domiestoen.nl.

De entree bedraagt 3 euro. Er geldt een parkeerverbod voor de hoofdstraat en rondom de kerk.

Aanvang 10.00 uur Verzamelen op de parkeerplaats van het zeehondencentrum (Pieterplein).

Vandaar is het een korte wandeling naar de tuin. Carpoolen vanaf Kardingse, vertrek aldaar 9.30 uur.

Opgeven bij Stella: bosmuur@gmail.com

April

► Zaterdag 11 april

Excursie Vogelwerkgroep. De werkgroep heeft weliswaar een lijst met bestemmingen voor het hele jaar, maar wil de vrijheid behouden om (eventueel kort voor de geplande datum) wijzigingen aan te brengen. Als je mee wilt met excursies geef het dan per mail door aan de werkgroep. Je wordt op hun verzendlijst gezet. Ongeveer een week van tevoren lees je wat de bestemming is van de excursie en kun je je aanmelden. Men probeert zoveel mogelijk met elkaar mee te rijden.

Opgeven bij: vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

► Dinsdag 14 april

Start van het monitoren van de Onneresch.

In 2022 hebben we voor het eerst m.b.v. vangpotjes kevers verzameld op een venig grasland (hooiland). We hebben de vangsten gesorteerd en een groot aantal kevers gedetermineerd. In 2024 hebben we opnieuw gemonsterd en de vangsten verwerkt en nu, weer 2 jaar later, gaan we in hetzelfde gebied weer monstren en daarna alles uitzoeken en determineren. Iedereen die insecten interessant vindt kan hieraan meedoen. Vangpotjes worden geplaatst op 14 april en daarna worden de potjes geleegd en ververs op 17 apr, 20 apr, 23 apr en voor het laatst op 26 apr. Op de laatste dag worden de potjes verwijderd en het gat in de grond wordt dichtgemaakt.

Later in het jaar, in september, vindt er een tweede monsternam plaats op dezelfde wijze.

Na het vangen zullen avonden worden georganiseerd om de vangsten eerst te sorteren en daarna te determineren. In principe kan iedereen hieraan meewerken.

We doen dit samen met vrijwilligers van de Coöperatie LandvanOns.

Het veldwerk, plaatsen en verversen van de potjes begint om 11.00 uur in Onnen.

Het is noodzakelijk je op te geven bij Chris: houdtchris@hotmail.com

► Zaterdag 18 april

Wandeling Blauwestad: De Wilgenborg en Park van Pomona.

Wij beginnen op de boulevard, veel nieuwbouw en bouwkavels. Lopen naar het Noorden en passeren het laatste stukje nog niet afgegraven hoogveen, eigendom H.G.L.

We zetten onze tocht voort met wandelen op een dijk met uitzicht over een deel van het Oldambtmeer om vervolgens uit te komen waar nieuw en oud elkaar ontmoeten. Deze streek was, voordat het meer en Blauwestad werden ontwikkeld zo ongeveer de armste streek van Nederland en dat is nog goed zichtbaar.

Vervolgens wandelen we richting Park van Pomona, waar bijna 100 hoogstamfruitbomen destijds zijn geplant, alle oude rassen. Er is daar gelegenheid om meegebrachte boterhammen te nuttigen. Het park is destijds aangelegd omdat de verkoop van bouwkavels vrijwel stil lag vanwege de huizen crisis. De laatste jaren worden er veel kavels verkocht

en wordt er gebouwd.

Daarna lopen we richting Pieter Smitbrug, de langste wandel- en fietsbrug van Europa. Vanaf de brug is er een geweldig uitzicht over weer een ander deel van het Oldambtmeer.

Veel zangvogels zitten er in de oeverbegroeiing, zie artikel in de Grauwe Gors, jaar uitgave 2024.

Als laatste object van onze ongeveer 7,5 km lange wandeling komen we in de Wilgenborg. Dit festivalterrein, een grote stalen constructie begroeid met wilgen tot 12 meter hoog, wordt gebruikt als muziek- theater- en kunstterrein. Uniek in Nederland: er is er maar één in zijn soort.

De Wilgenborg is een reconstructie van de vesting Winschoten, incl. 9 bastions.

We lopen langs het strand, dat in de zomer druk wordt bezocht en komen uit bij restaurant Blauwestad, "parel aan het Oldambtmeer", tevens eindpunt van de wandeling, waar gelegenheid is voor koffie binnen of op het terras aan de haven.

Start-en eindpunt, restaurant Blauwestad waar voldoende parkeerplek is. Vanuit de A7, afslag Winschoten, grote rotonde richting Finsterwolde, na kleine rotonde eveneens richting Finsterwolde, dan bij de volgende rotonde richting Blauwe Stad, dan nog 2 km rijden. Wie met de trein komt kan in Winschoten afgehaald worden.

Verzamelen om 11.00 uur

Opgeven bij Chris: houdtchris@hotmail.com

► Zaterdag 25 april

Excursie naar het Urwald Hasbruch

Wildganz.com beveelt het in haar website als volgt aan: "Ach, wenn sie doch sprechen könnten, diese alten Eichen...Nicht nur Anemonen, Pilze, Primeln, Scharbockskraut (speenkruid), und Waltmeister(liebevrouwebedstro) können Sie auf einem Gang durch die Natur entdecken. Auch Rehen, Hasen, Füchsen, Mardern oder Kleinfüglen können Sie begegnen."

Kijk, zoiets maakt natuurlijk nieuwsgierig! In een oud verslag worden de oude eiken lyrisch beschreven en helemaal enthousiast waren de deelnemers over middelste en de kleine bonte specht en de geelsterren (Gagea), slanke sleutelbloem en goudveil die ze vonden. Het Hasbruch is een Naturwaldreservat en het wordt niet voor bosbouw gebruikt en ook niet onderhouden.

Het bos is goed toegankelijk door de verschillende wandelpaden en een gemarkeerde rondwandeling (5,6 km).

Afstand vanaf Karding: 154 km.

Vertrek : 9.00 uur. Graag carpoolen.

Opgave bij GeertJan Herder, g.j.herder@hotmail.com

Mei

► Zaterdag 9 mei

Excursie Vogelwerkgroep.

De werkgroep heeft weliswaar een lijst met bestemmingen voor het hele jaar, maar wil de vrijheid behouden om (eventueel kort voor de geplande datum) wijzigingen aan te brengen. Als je mee wilt met excursies geef het dan per mail door aan de werkgroep. Je wordt op hun verzendlijst gezet.

Ongeveer een week van tevoren lees je wat de bestemming is van de excursie en kun je je aanmelden. Men probeert zoveel mogelijk met elkaar mee te rijden.

Opgeven bij: vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

En verder nog:

- Als je meer wilt weten over planten is het interessant om de activiteiten van Floron te volgen:

floron.nl: <https://www.floron.nl> > Activiteiten > Cursussen

- Voor IVN-activiteiten, zie de volgende link <https://www.ivn.nl/afdeling/groningen-haren/activiteiten>

- Op de eerste zondag van de maand geeft Michiel Coesel om 16.00 uur een rondleiding in de Goeman Ecotuin in Groningen. Als je meewilt geef je dan op bij Michiel: michielcoesel.ecohovenier@gmail.com

Werkgroepen:

Paddenstoelenwerkgroep
Vogelwerkgroep

Coördinator:

Inge Somhorst

Ilse Slopsema & Karin in 't Veld

vogelexcursie.knnv.gr@gmail.com

Insectenwerkgroep

Chris van Houdt

ingesomhorst@hetnet.nl

houdtchris@hotmail.com

Natuurfotowerkgroep

Stella Bos

bosmuur@gmail.com

Website: <https://groningen.knnv.nl/>

Facebook: <https://www.facebook.com/KnnvGroningen>